

عنوان درس به فارسی: علوم بلاغی و زیبایی شناختی قرآن (۲)
 به عربی: العلوم البلاغیة و جمالیات القرآن الکریم (۲)
 به انگلیسی: Quran Rhetoric and Aesthetic (۲)

مشخصات درس:	اهداف:
نوع درس: تخصصی	- فراگیری علوم بلاغت به منظور درک معارف عمیق و اسرار بلاغت و اعجاز قرآن مجید.
تعداد واحد: ۲	- اهداف رفتاری: دانشجو بعد از گذراندن این درس باید:
زمان درس: ۳۲	۱. بتواند با مباحث معانی، علم بیان و بدیع ارتباط برقرار کند.
	۲. بتواند هنگام مطالعه تفاسیر اصطلاحات ناظر به مباحث علم بیان و بدیع را به خوبی درک کند
	۳. به مطالعه قرآن از منظر مباحث علم بیان و بدیع علاقه مند گردد.
	۴. زمینه درک اسرار بلاغت و اعجاز قرآن و زیبایی‌های بیان قرآن در حوزه نظم بی بدیل قرآن در وی ایجاد شود
	۵. با مباحث جدید در حوزه بلاغت قرآن آشنا شود

دروس پیش‌نیاز: علوم بلاغی و زیبایی شناختی قرآن (۱)

فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

تعریف علم بدیع و پیشینه آن

صناعات بدیعی

محسنات لفظی و معنوی

صنایع لفظی: جناس و انواع آن، تصحیف، سجع، لزوم ما لا یلزم، تصریح، ترصیح، موازنه، العجز علی الصدر

صنایع معنوی: التفات، ایهام (توریه)، استخدام، مشاکله، لف و نشر، مبالغه، تجرید، تشخیص، طباق، مقابله، مراعات نظیر، مدح شبیه به ذم، ذم شبیه به مدح، اسلوب حکیم و...

جناس	هم‌گونی‌های واژگانی در قرآن
اشتقاق و شبه‌اشتقاق	
مشاکله	
فواصل و انواع آن و فراهنجارهای ادبی در پایان آیات	تکرارهای هنری در قرآن
گونه‌های تکرار در قرآن	
تکرارهای آوایی	
تکرارهای واژگانی	
تکرار عبارت	آرایه‌های ترتیبی در قرآن
لف و نشر	
تقسیم	
تفضیل بعد از اجمال	
جمع، تفریق و ترتیب	

آهنگ زبان قرآن و تطابق لفظ و معنا در آن

بلاغت قصه در قرآن

تکلیف عملکردی

تدبر و تعمق در دو جزء از اجزای پایانی قرآن و یافتن مباحث بلاغی تدریس شده در آنها

راهبردهای تدریس و یادگیری

۱. رویکرد استاد به تدریس، کاربردی باشد، یعنی مباحث نظری به اختصار و تمرین و مثال‌های قرآنی فراوان باشد.

۲. استاد مباحث بلاغت سنتی را به گونه‌ای مطرح کند که حتی الامکان مجال طرح همه مباحث در حد تعریف اصطلاح و تحلیل نمونه‌های متعدد قرآنی باشد.

۳. تدریس باید با محوریت قرآن باشد و ذهن دانشجو پس از درگیر شدن با آیات قرآن و پرسش‌های زیبایی‌شناختی مربوط به آن، معطوف

به مباحث علوم بلاغی گردد و پاسخ‌های خود را در این مباحث بیابد.
 ۴. صلاحیت‌های پیشنهادی جهت مدرس: معرفت عالی نسبت به زبان قرآن و آشنایی کامل با مباحث علوم بلاغی، آموزش دقیق دست کم یکی از منابع علوم بلاغی، مطالعه گسترده و به روز در مباحث علوم بلاغی به ویژه بلاغت قرآن، تسلط نسبی به مباحث صرف و نحو

<p>بخش‌های مرتبط با سرفصل از: جواهر البلاغه، الهاشمی، احمد، قم: انتشارات حوزه علمیه قم: ۱۳۸۱ ش. بدایه البلاغه، دیباجی، سید ابراهیم، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)، ۱۳۸۵ ش. علوم بلاغت و اعجاز قرآن، نصیریان، یدالله، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)، ۱۳۹۳ ش. المعین فی البلاغه، قدری مایو، بیروت، انتشارات عالم الکتب، ۱۴۲۰ ق مختصر البلاغه، هادی نصیری تهذیب جواهر البلاغه، الامینی، امیر، قم: مرکز المصطفی صلی الله علیه و آله العالمی، ۱۴۳۰ ق. پدیده قرآنی، ابن نبی، مالک، مترجم: علی حجتی کرمانی، نشر مشعر، ۱۳۷۱ ش. نقشی قرآن در تکامل نقد ادبی، زغلول، سعد، مترجم: علی اوسط ابراهیمی، قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۸ ش. اعجاز بیانی قرآن عایشه بنت الشاطی / ترجمه حسین صابری شرکت انتشارات علمی و فرهنگی تاثیر قرآن بر زبان عربی مقدمه طه حسین ترجمه مهدی خرمی / انتشارات انتظار سبزوار ۱۳۸۲ ش. جمالیات النص القرآنی، کرمانی، نقید، بیروت: منشورات الجمل ۲۰۰۸ م.</p>	<p>منابع اصلی (آموزشی)</p>	
<p>الاتقان فی علوم القرآن ج ۲، محقق: فواز احمد زمزلی، بیروت، دارالکتب العربی، ۱۴۲۵ ق. ادبیات قرآن (مجموعه مقالات)، مستنصر میر، مترجم: محمدحسن محمدی مظفر، قم: دانشگاه ادیان و مذاهب، ۱۳۸۷ ش. اسالیب البیان و اسالیب البدیع، حسینی، سید جعفر، تهران: وزارت الثقافة و الارشاد الاسلامی، موسسه الطباعه و النشر، ۱۴۱۳ ق. = ۱۳۷۲ ش. اسالیب المعانی، حسینی، سید جعفر، قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۶ ش. اسرار البلاغه، جرجانی، عبدالقاهر، مترجم: جلیل تجلیل، تهران: دانشگاه تهران موسسه انتشارات و چاپ، ۱۳۷۴ ش. اسلام و هنر، بستانی، محمود، ترجمه حسین صابری، مشهد، بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی، ۱۳۷۱ ش. اعجاز بیانی قرآن، بنت‌الشاطی، عایشه عبدالرحمن، مترجم: حسین صابری، ویراستار پرویز اتابکی، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۶ ش. الایجاز لاسرار کتاب الطراز فی الحقائق الاعجاز: من العلوم البیانیه و الاسرار القرآنیه، العلوی، یحیی بن حمزه، تحقیق: بن عبیسی باطاهر، بیروت: دار المدار الاسلامی، ۲۰۰۷ م = ۱۳۸۶ ش. بدایه البلاغه، دیباجی، سید ابراهیم، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و دانشگاهها (سمت)، ۱۳۷۶ ش. بدیع القرآن، المصری، ابن ابی الاصبغ، مترجم: علی میرلوحی، مشهد: آستان قدس رضوی، موسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۶۸ ش. البرهان فی علوم القرآن نوع ۴۶، ج ۳ و ۴، زرکشی، بدرالدین محمد بن بهادر، محقق: یوسف عبدالرحمن مرعشلی، بیروت، دارالمعرفه، ۱۴۰۱ ق. (و نشرهای دیگر) البلاغه الواضحه، امین، مصطفی و علی الجارم، مصر، دارالمعارف، ۱۹۶۹ م. بلاغت تصویر، فتوحی رودمجنی، محمود تهران: سخن، ۱۳۸۶ ش. پدیده زیبا شناختی در قرآن کریم، حمدان، نذیر، مترجم: انسبه سادات هاشمی، قم: مدرسه اسلامی هنر، ۱۳۹۳ ش. تاریخ و تطور علوم بلاغت، ضیف، شوقی، مترجم: محمد رضا ترکی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۰ ش. التصوير الفنی، سید قطب، قاهره، دارالشروق، ۱۴۲۵ ق. تهذیب جواهر البلاغه، الامینی، امیر، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، ۱۳۹۴ ش. جلوه‌های هنری در قصه‌های قرآنی، محمد ناجی مشرح، مترجم: راضیه کارگر، قم: مدرسه اسلامی هنر، ۱۳۹۳ ش. جواهر البلاغه، الهاشمی، احمد، قم: انتشارات حوزه علمیه قم: ۱۳۸۱ ش. خصائص التعبير القرآنی و سماته البلاغی، مطعنی، عبدالعظیم ابراهیم محمد، مصر، مکتبه وهبه، بی تا. دراسات فنیه فی قصص القرآن دکتر محمود بستانی دارالبلاغه بیروت ۱۴۰۹ ق. دراسه و نقد فی مسائل بلاغیه هامه، فاضلی، محمد، مشهد، دانشگاه فردوسی (مشهد)، ۱۳۷۶ ش. دلائل الاعجاز فی علم المعانی، جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن، بیروت: دارالکتب العلمیه، روائع التشبیهات القرآنیة و النبویة و العلوی، السنجری، طالب،</p>	<p>منابع فرعی (پژوهشی)</p>	<p>فهرست منابع</p>

روش داستان گوئی در قرآن کریم، شدید، محمد، مترجم: محمد علی بهشتی منش، قم: مدرسه اسلامی هنر، ۱۳۹۳ ش.

زیبایی شناسی قرآن از نگاه بدیع، خرقانی، حسن، مشهد، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۹۲ ش.

زیبایی شناسی، هاسپرس، جان، گروه مترجمان، قم، مدرسه اسلامی هنر، ۱۳۹۳ ش.

سبک شناسی اعجاز بیانی قرآن، الکواز، محمد کریم، مترجم: سید حسین سیدی، تهران: سخن، ۱۳۸۶ ش.

صور خیال در شعر پارسی: تحقیق انتقادی در تطور ایماژهای شعر پارسی و سیر نظریه بلاغت در اسلام و ایران، شیعی کدکنی، محمدرضا، تهران: نیل، ۱۳۵۰ ش.

علم البدیع، عتیق، عبد العزیز، بیروت، دارالنهضة العربیه، بی تا.

علم البیان، عبد العزیز عتیق، بیروت، دارالنهضة العربیه، بی تا.

علم المعانی، عتیق، عبدالعزیز، بیروت، دارالنهضة العربیه، ۱۴۰۵ ق.

علوم بلاغت و اعجاز قرآن، نصیریان، یدالله، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)، ۱۳۹۳ ش.

الفلسفه و البلاغه مقارنه حجاجیه للخطاب الفلسفی، ناصر، عماره، بیروت، الدار العربیه للعلوم ناشرون، ۱۴۳۰ ق.

فنون بلاغت و صناعت ادبی، همایی، جلال الدین، تهران: انتشارات سخن، ۱۳۹۴ ش.

قرآن و زیبایی شناسی، خرقانی، حسن، مشهد، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۹۱ ش.

کارکرد تصویر هنری در قرآن کریم، الراغب، عبدالسلام احمد، مترجم: حسین سیدی، تهران: سخن، ۱۳۸۷ ش.

کتاب الطراز، یحیی بن حمزه العلوی، قم: انتشارات ذوی القربی، ۱۳۹۱ ش.

المثل السائر، ابن الاثیر، نصرالله بن محمد، محقق: کامل محمد عویضه، بیروت، دار الکتب العلمیه، چاپ اول، ۱۹۹۷ م.

المجازات النبویه، الشریف الرضی، محمد بن حسین، تصحیح مهدی هوشمند، قم: موسسه فرهنگی دار الحدیث، ۱۴۲۲ ق.

المطول فی علم المعانی و البیان و البدیع، تفتازانی، بیروت، دارالکتب العلمیه، بی تا.

معانی و بیان، آهنی، غلامحسین، تهران: بنیاد قرآن، ۱۳۶۰ ش.

معانی، جلال الدین سیوطی، ناشرهای مختلف.

معانی، شمیسا، سیروس، تهران: نشر میترا، ۱۳۸۸ ش.

معجم المصطلحات البلاغیه و تطورها، مطلوب، احمد، بیروت، دارالعربیه للموسوعات، ۲۰۰۶ م.

معیار البلاغه: مقدمه ای در مباحث علوم بلاغت، نصیری، محمد جواد، تهران: دانشگاه تهران موسسه انتشارات و چاپ، ۱۳۷۲ ش.

المعین فی البلاغه (البیان البدیع المعانی)، مایو، قدری، اشراف امیل بدیع یعقوب، بیروت: عالم الکتب، ۱۴۲۰ ق.

مناهج تجدید فی النحو و البلاغه و التفسیر و الادب، الخولی، امین، قاهره، دارالمعرفه، ۱۹۶۱ م.

ویژگی های بلاغی بیان قرآن، المطنعی، عبدالعظیم ابراهیم محمد، مترجم: حسین سیدی، تهران: سخن، ۱۳۸۸ ش.

هنر بدیع، طباطبایی، سید محمد رضا، قم: دارالعلم، ۱۳۸۶ ش.

البلیغ فی المعانی و البیان و البدیع، شیرازی، احمد امین، قم: انتشارات فروغ قرآن، ۱۴۲۲ ق.

...

۴	۳		۲		۱	ارزشیابی یادگیری
تکلیف درسی ☒	☒ آزمون های نوشتاری	☒ آزمون های نهایی	☐ آزمون های نوشتاری	☐ آزمون عملکردی	میان ترم ☐	

